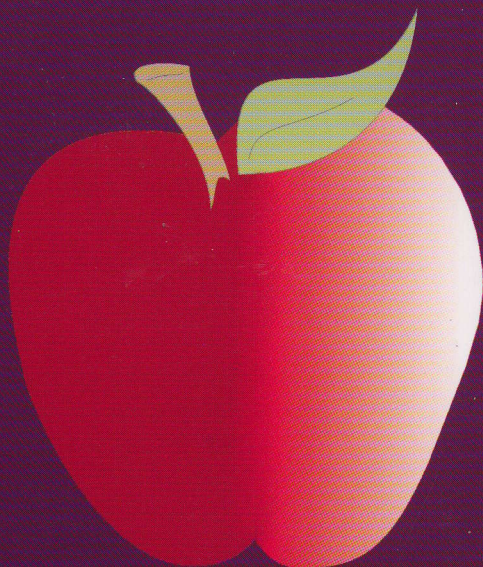

Прва жена Адамова
Лилиј
шамнија сирана жене

Мирослав Р. Стојановић Пирке

Југословенска галерија уметничких дела
Београд, Андрићев венац 14
2004. године

Апокрифни текст са тајанственим насловом "Гром, савршен ум", садржи изваредне стихове, које изговара глас женске божанске силе, а који можда најбоље осликавају дефиницију вечне ЛИЛИТ која је манје или више присутна у свакој жени.

Гром, савршен ум

*"Јер ја сам прва и последња,
Ја сам почаствована и презрена,
Ја сам курва и светица,
Ја сам сујруџа и девице...
Ја сам она чије је венчање величанствено,
А ја нисам узела мужа....
Ја сам мајка и кћи...
Ја сам нерођица и многи њени синови...
Ја сам бесидна и сидна...
Ја сам будаласта и мудра...
Ја сам снага, ја сам страх...
Ја сам базбожна и ја сам она чији је Бог велики.
Ја сам муско - женско биће које носи у себи женско...
Ја сам тишина која је несхватљива....
Ја сам изрицање мога имена..."*

А књижевници и фарисеји доведоше Исусу жену ухваћену у прељуби, и поставише је на средину.

И рекоше му: Учитељу, ова жена је ухваћена у прељуби на делу;

А Мојсеј нам у Закону зановједи да такве каменујемо. Ти дакле, шта велиш?

А Исуса питаху, исправи се и рече им: **Који је међу вама без гријеха нека први баца камен на њу.**

А они чувши то, и покарани од своје савјести, излажаху један по један, почевши од старјешина до последњих; Исус остаде стојећи на средини.

Св. писмо по Јовану

КОЛАЖИ И КОЛАЖНИ ПРИНЦИПИ МИРОСЛАВА СТОЈАНОВИЋА ПИРКЕТА

Мирослав Стојановић Пирке припада оном соју ликовних стваралаца који свој опус граде и развијају стрљиво, логично и континуирано. Стојановић се посветио колажу као специфичном начину образлагања садржинских разлога и њиховог визуелно-ликовног организовања. Уосталом, своју стваралачку афирмацију овај уметник је стицао управо колажним "Надреалистичким етидама" излаганим још крајем седамдесетих година прошлог века. Показало се да је колаж, са својим бројним могућностима довођења у исту визуру визуелних података и ликовног знаковља, сасвим довољан уметниковом сензибилитету, његовом дискурсу, његовом схватању слике и њеног смисла.

Колажне представе Мирослава Стојановића Пиркета јесу саздане као фигурацијске надреалистичке приповести. Мноштвом фигура и предмета уметник гради раскошне али и разложне композицијске целине. Та конгломерација је, сама по себи, примерена медијској карактеристици колажа. Но, та колажна слојевитост је, истовремено, адекватна уметниковом експресивитету, његовој демијуршској снази, његовим садржинским и метафоричким назнакама. Ради се о једној специфичној филозофији колажа, о концептуалном разматрању колажног метода, о проверавању једног дискурса, његове поетике и његовог вишесмисла. Мирослав Стојановић се, дакако, бави ликовном аутентичношћу колажа и због тога вечито дејствује у аутохтоном окружју уметности. Можда су, управо због тога, најубедљивије оне колажне представе у којима се "употребљава" и цитира историја уметности. Ван Гогови аутопортрети и Леонардова Ђоконда су обухваћени далијевским спајањем неспојивог, укључени су у дијалогски однос са мотивима примереним нашем времену, "смештени" су у садашње време. Уметник као да проверава њихово дејство данас, као да мери моћ тих својехврсних репера читаве цивилизацијске духовности у актуелном тренутку поремећених вредности, као да типичним постмодернистичким субјективистичким поступком настоји да језиком метафоре говори о карактеристичностима наше данашње духовности, о нашој фрустрираности, о алијенацији, о некаквим крхким вредностима...

Стојановићеви колажи поседују специфичну свежину. Бритки у дефиницији уметникове мисли, јасно дефинисани у сваком учествујућем колажном фрагменту, суверени у судбинским спојевима најразличитијих призора, ови колажи заправо говоре о једном уметничком ставу да се свет не посматра фрагментарно него да се схвати као универзална целина; да се на један специфичан начин досегне интегрална интерпретација доживљеног и проживљеног; да се, коначно, оствари један целовит и веродостојан калеодоскопски исказ као аутентично исповећна, а стога и веродостојна, уметничка истина.

Веома често Мирослав Стојановић Пирке своје колажне представе "преводи" у слике. Заправо, ради се о својеврсном интерпретирању колажне пластичне целине. Но, у сликама је Пирке уопштенији. Прецизни мотивски податак у својим пиктуралним остварењима уметник редуцира да би омогућио значајну функционализацију ликовних елемената: линије и цртежа, боје и колорита, светла и сенке... Наравно, и поводом Стојановићевих слика је могуће говорити о својеврсној надреалистичкој визури која је, за разлику од колажних представа, сведенија, помало "утихнута" али и контекмплативнија. За разлику од екстерне потентности пејзажа који гласно коментаришу актуелности света, Пиркетове слике су интровертније те се из њих убедљивије препознаје уметничково биће, степен његове експресивне узбуђености, карактер његове осећајности. Сlike, заправо, директније сведоче о уметниковом персоналитету и његовој ликовној поетици.

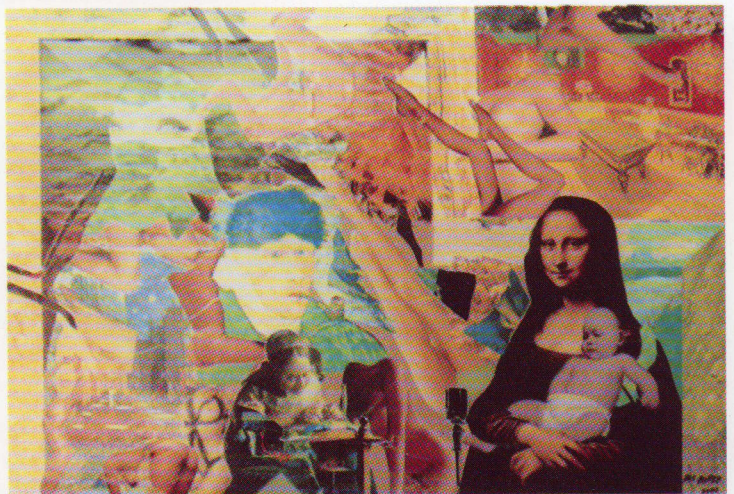
Коначно, ваља приметити да, у свом зрелом стваралачком добу, Мирослав Стојановић Пирке има снаге да препознаје и коментарише дух нашег времена али и да у својим колажним и сликарским творевинама исаже једно специфично поимање света и света уметности, чак да коментарише, помало критикује, иронизира. У таквом ставу, дакако, има пуно могућности за аутентични ликовни доживљај и за даља метафоричка разматрања. Због свега тога, дело Мирослава Стојановића Пиркета заиста заслужује посматрачеву перцепцију, позорност и поштовање.

"И створи Бог човека по облику својему,
по облику Божјем створи га:
мушко и женско створи их".

Постање 1, 27

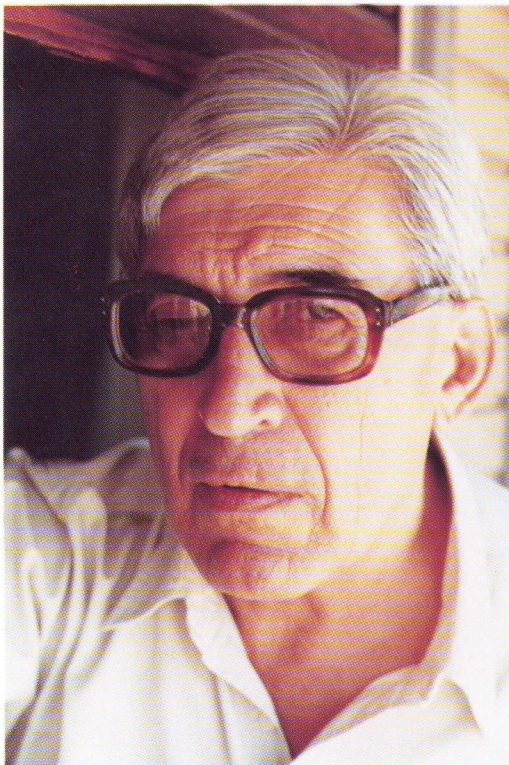

Мирослав Пирке Стојановић рођен је 1939. у Пироту. Школу за применјену уметност "Ђорђе Крстић", завршио је у Нишу 1959. године а Академију применјених уметности у Београду 1967. године у класи професора Миленка Сербана. Члан Удружења ликовних уметника Србије од 1968. године. Зиви и ради у Београду.

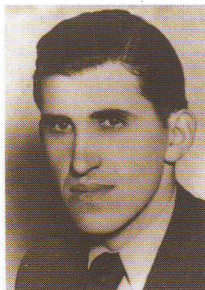
Адреса: Нови Београд, Јурија Гагарина 209/81,
тел :011 152 712

Самосталне изложбе:

1969. Београд, Галерија УЛУС-А, Цртежи и гваш
1973. Београд: Музеј применјене уметности, Применјене графике
1973. Београд; Галерија Студентског културног центра, Макулатура
1975. Београд: Галерија УЛУС-А Слике и цртежи
1978. Београд галерија 73 Надреалистичке етиде
1979. Пирот Галерија 73 Надреалистичке етиде
1980. Нови Сад: Ликовни салон Тирбине младих,

- Надреалистичке етиде
1988. Београд: Галерија Цвијета Зузорић, Сlike
1990. Ниш Галерија модерне уметности, Сlike
1991. Крагујевац: Салон модерне уметности, Сlike
2002. Сремски Карловци: Карловачка уметничка радионица,
Сlike, цртежи, колажи
2002. Нови Сад: Галерија "Нова"
2003. Београд: Галерија "Глас" изложба аутопортрета

IN MEMORIAM

У овој години, навршава се 55 година од трагичне смрти мога оца Радисава Апостола Стојановића у Пиротском истражном затвору.

Мени, деветогодишњем дечаку речено је да је извршио самоубиство. Одрастао сам са тим уверењем. Много, много година касније, објашњено ми је да је то био "тренутак неспоразума".

Тај тренутак "неспоразума", траје до данашњег дана!

Клањам се сенима покојном оцу

Мирослав Р. Стојановић Пирке

Уметничке слободе, које су покренуте, освојене и промовисане током XX века до данас, не остављају тако много недодирнутих проблема у областима сећања на видљиво и представљено у свету збиље и уобразиље.

Негде у том контексту се може говорити и о новијим сликама Мирослава Стојановића, познатог као Пирке.

Развијајући углавном већи формат на појединим сликама, Стојановићуобличава један посебан вид симболизоване и митологизоване сликарске форме, где се за разлику од многих других варијанти нео-надреалистичке оријентације, бави више свођењем призора на суштину визибилно осећане комбинаторике малобројних детаља у видном пољу слике, као вид сам указаног нагвештаја одређене теме. То је у његовој слици висе истакнуто од јасно препознатљивих атрибута целовитог значења познатих садржаја приче неког митског порекла. Збиља и уобразиља се манифестују у значењима прошло-садашње, што је овом уметнику постало блиско као "на дохват руке". Зато се у његовим сликама лако сусрећу поетизовано осавремењавање лично осећаних космогоничких рефлексива.

Новије слике Мирослава Стојановића имају ипак нешто што њихове међусобне разлике повезује. Ту је највећим делом симболизовано или препознатљиво реално представљено тело жене, које је уједно и главни носилац идеје о одређеном значењу сликарске теме. На тим сликама се стално провлачи у митско-алегоријској форми лик у значењу митске ЛИЛИТ, која као неки симболички архетип праформе женског лика у људском роду оправдава своју појавност кроз симболичке атрибуте и то у најнепредвидљививијим околностима. Тако се она у значењу првог женског бића појављује у друству великих чаша, које одгонетају женсколики карактер форми многих сличних неживих ствари. На такав начин оваплоћује и ближа одредница у значењу урбане митологерме, јер се представа или симбол ЛИЛИТ тиме уклапа у "јавни живот", као метафорична опомена на свеприсутност савремене жене у свакодневном животу.

Његове слике мотивски и тематски, иако су понегде повезане преко назива, кога условљава неки вазан детаљ, оне су ипак свака за себе ЛИЛИТ.

Стојановићев свет сликарства, на који указују новије његове слике суштински и не дугују искључиво старијој и новијој сликарској традицији. Његов свет слике је конституисан спрегом мултикултурних ентитета у распону од митске свести до разних видова савремених прерушавања, замена, симболизација и метафоричким призивањем једног реалитета стварности другим - одговором уобразиље. Тако се у његовим сликама доста блиско рефлектују култура савременог театра (сценографија), филмског кадра, поезијског виђења, па чак и ехо визибилности у музичком изразу.

По томе је Стојановићево новије сликарство елементарно у својој појавности, измастано у својеврсном индивидуалитету и аутентично утемелјено у свом настанку.

Коста Богдановић

Наиме, начин на који је Мирослав Стојановић Пирке приступио обради мита о женском демону по имену Лилит, опчињен недавно објављеном студијом о тој силници која је уједно прва и последња, почаствована и презрена, курва и светица, супруга и девица, мати и кћи - у потпуности објашњава како функционише његов стваралачки поступак. При том ваља знати за јошједну важну одлику његовог поступка, тачније требало би знати шта он заправо подразумева када говори о употреби материјала. У практичном смислу он употребу материјала схвата као право уметника да неке готове вредности искористи за постизање постављеног стваралачког циља. На тај начин он визуелно активира дезен готовог материјала као подлогу на којој Лилит са баханткињама игра рок, односно тако код њега чисто пластичне одлике подлоге иронично попримају стилске вредности у композицији. Да ли је Лилит знала за постмодерну? Слично Пирке поступа и када користи таписерију коју је израдила Весна Милуновић, као важан део сложене композиције за његову слику. Да ли је Лилит учествовала у Сеобама?

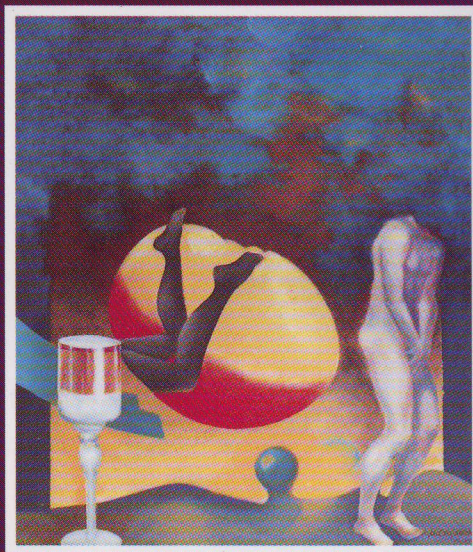
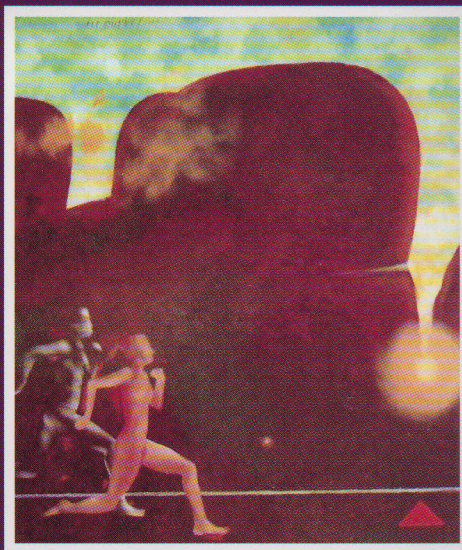
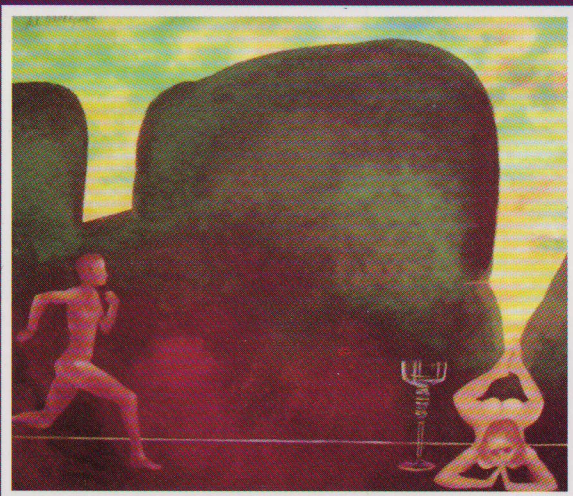
Међутим, много је важније то што се Пирке на истоветан начин односи и према сопственом минулом раду из којег, по принципу употребе готовог материјала, преузима већнађена решења, свеједно у којој их је техници и када предходно извео. Тако је слику Лилит међу хасама урадио према истоветном колазу приказаном 1978. на изложби Надреалистичке етиде, док је колаж под називом Омаз Ван Гогу преименован у рад Да ли је Лилит знала за Мона Лизу? По истој стваралачкој логици у прочељу ове изложбе посвећене Лилит, Пирке је поставио два рада излагања 1988. године. Тако су слике Кабаре и Кабаре ИИ, сада изложене као диптих Кабаре Лилит, ушле у у ред оних дела, што уз сложене композиције попут: Лилит побеђује за груди, Лилит у ишчекивању, Лилит заводи ратника. Шта се догодило између Лилит и звезде Данице, творе циклус ЛИЛИТ - тамнија страна жене.

У ствари начин на који Пирке гради слику, како дефинише њену структуру, како успоставља однос између поседних сегмената, затим како ритмује простор и решава композицију, у целости проистиче из искуства сто их је текао радећи колаже. Ваља тек знати да његово опредељење за колаз не долази као последица потребе да се избегну сложени технолошки захтеви класичног сликарства, односно да се без мукотрпне цртачке и сликарске борбе са материјалом дође до зельених решења.

Због тога на делу доказаног техничког и технолошког мајстоства, његов сликарски поступак, чију је бит Коста Богдановић објаснио као резултат својеврсног колажног мишљења, није друго него добар подстицај раскрвљеној масти на путу од јаве према сну, од стварног ка митском, од реалног до надреалног. Да ли је на том путу пронашао себе и што је овом згодом једнако вазно, да је одборни свој мушки его од немилосрдне Лилит, убедљив одговор нуди ова изложба.

Никола Кусовац

Да ли је Лилит водила "Сеобе"
М. Црњанског

